11356

UN BURRO carregat d'or

QUADRO CÓMICH-DRAMÁTICH

EN UN ACTE Y EN VERS

ORIGINAL DE

FRANCISCO LLENAS

Estrenat ab gran aplauso en lo TEATRO CIRCO BARCELONÉS, *la tarde de 'l 2 d' Octubre de 1899.*

UNA PESETA

BARCELONA

IMPREMPTA DE RAMON PUJOL

45 — CARRER DE TALLERS — 45

1901

3

Biblioteca de 'l periódich Lo Teatro Catalá

Un burro carregat d' or

QUADRO CÓMICH-DRAMÁTICH

EN UN ACTE Y EN VERS

ORIGINAL DE

FRANCISCO LLENAS

Estrenat ab gran aplaus en lo TEATRO CIRCO BARCELONÉS, *la tarde de 'l 2 d' Octubre de 1899.*

BARCELONA

IMPREMTA DE RAMON PUJOL

45 — CARRER DE TALLERS — 45

1901

REPARTIMENT

PERSONATJES	ACTORS
Merceneta.	*Srta. Tressols.*
Tona.	*Sra. Muntal.*
D. Pau.	*Sr. Vaqué.*
Bernat.	» *Molgosa.*
D. Pancrás.	» *Leal.*
Maginet.	» *Munné.*
Gil	» *Casals.*

L' acció passa á Barcelona en nostres días.

Aquesta obra ès propietat de 'l autor y ningú, sense especial permis d' ell, podrá imprimirla, representarla ó modificarla. Las empresas que vullgan representarla s' haurán d' entendre ab la *Galería lírich-dramátich Regional*, carrer de Raurich, 20, principal.

Queda fet lo dipósit que marca la lley.

ACTE ÚNICH

Sala ricament decorada. Al mitj del escenari, una riquíssima taula. En un costat, un magnífich armari. En las parets, quadros pintats al oli. Portas en un costat y al altre. Al fondo la porta principal. La colocació de las cadiras y d' algún altre objecte 's deixa 'l bon gust del director d' escena.

ESCENA PRIMERA

BERNAT, *espolsant algún objecte de la sala ab un plumero.* TONA, *surtint ab un cistell al bras.*

BERNAT ¿Qué hi fa aquest puro tant maco
aquí terra arreconat?
TONA Don Pau avuy li ha tirat. *(Cullintlo.)*
BERNAT ¡Y á fe que no es mal tabaco!
(Prenentli.)
¡Per mí es un puro preciòs!
Que 'll no 'l vulgui es cosa rara.
TONA ¿Y d' aixó t' estranyas ara?
¿No saps que 'll es capritxòs?
BERNAT Ell, sènt capritxòs com es,
ha arribat á sè un ricatxo

67C096

y jo que no 'n soch ¡macatxo!
sempre he tingut pochs dinès.
Ell es tot un peix dels grossos
y jo sols un peix petit.

TONA ¡Debía neixe vestit!

BERNAT ¡Sí, com jo: de carn y ossos! *(Rihent.)*

TONA Si li pon hasta la ròssa
y no es desditxat com tú,
conto que 's, perque deu dú
pell de serp ab una bossa.

BERNAT ¿Això creus?

TONA Sí.

BERNAT ¡Cap de peix!
¡Crech que tothom t' entabana!
¡Ay, Tona, qué 'n' ets de Tona!
¡Ets ben Toña tant mateix!
Això es la casualitat.
Si ell malgasta y té mòlts duros,
jo m' he vist ab mòlts apuros
y may rés m' he malgastat.
Fins ans de ser viudo, Tona,
á cal barber may no anava,

TONA Y 'ls cabells, ¿quí tè 'ls tallava?

BERNAT ¿Los cabells? La mèva dona.

TONA ¡M' has fet ríure! *(Rihent.)*

BERNAT ¡Calla, calla!
¡Qué poca cosa 't fa ríure!
Mira; á la Rambla, per viure,
¡fins un Duch los cabells talla!

TONA ¿De debó? Donchs no ho sabía,

BERNAT Tampoch saps que s' hi m' arrimo
ab tú, es perque t' estimo
y ab mí 't casarás.
(Arrimantse mòlt uprop d' ella.)

TONA *(De repent y ab goig.)* ¿Quín día?

BERNAT ¡Oh! ¡D' això ja 'n parlarem!

TONA ¡M' enganyas!
(Apartautse d' ell ab tristesa.)

BERNAT *(Tocantla ab lo plomero.)*
¡Qué 'ts dolentota!

TONA ¡Estigas!...
BERNAT ¡Vaja bojota!...
(Tornantla á tocur.)
¡Ja veurás si 'ns casarem!
TONA Si m' arribas á enganyar
no anirás al Cel.
BERNAT *(Rigent.)* ¡Tenía,
com tú bè sabs, droguería
y al Cel ja me 'n vaig anar!
TONA ¡Ah!... ¿No ho sabs?... La senyoreta
ja no vol en Gil.
BERNAT *(Burlantsent.)* ¡Fuig dona!
TONA Es tant cert com me dich Tona.
BERNAT ¡Vaja no 't crech! (¡Qué 's ximpleta!)
TONA Donchs, creume; á mes he sabut
qu' ella una carta amorosa
plena d' essencia olorosa,
de 'n Maginet ha rebut.
BERNAT ¡De sentirte 'm ve mareig!
TONA ¡Donchs, tú, de mí no 'n fas cas!
BERNAT Tona, faig com Sant Tomás;
sols crech lo que taco y veig. *(Tocantla.)*
TONA Aixó sí; sempre t' arrimas.
BERNAT Y tú t' apartas. *(Rihent.)*
TONA *(Rihent.)* ¡Dolent!
Me 'n vaig á comprar.
BERNAT *(Deixant lo plomero.)* ¡Bon vènt!
TONA (¡Avuy sabré si m' estimas! *(Anantse'n.)*

ESCENA II

BERNAT *y* D. PANCRÁS.

D. PANC. Dèu lo guardi. *(Entrant.)*
BERNAT Dèu lo guard'.
D. PANC. ¡Ay!
(Aixugantse la suor ab un gran mocador.)

BERNAT ¿Qué li agafa? ¿Qué tè?
D. PANC. ¡¡Ay!! *(Assentantse.)*
BERNAT *(Rihent.)* ¡Jo 't flich, está mòlt bè!
D. PANC. ¡¡¡Ay!!!
(Ventantse ab lo barret de palla.)
BERNAT (¡Sembla que va de part!)
D. PANC. Cregui que cansat estava.
BERNAT ¡Oh! ¡Ja 's coneix!
D. PANC. *(Deixant lo barret á sobre d' una cadira.)* Si senyor.
Entre aixó y la gran calor
ja no podía dir faba.
Feta aquesta observació,
perque veji ab qui enrahona,
li faré de una persona
una clara descripció.
A mí se 'm diu D. Pancrás;
no hi ha res que m' encaparri;
hi estat... ¡arcalde de barri!
y de mí ¡se 'n fa mòlt cas!
Com ja he dit, no tinch cap pena;
visch felis com no n' hi ha gayres.
¿Sab? Jo, faig com los drapayres:
¡M' ho tiro tot á l' esquena!
Encara que vell, soch curro;
m' expresso perfectament;
tot ho comprench á 'l moment.
BERNAT ¡Carambas! (¡Que 'n ès de burro!)
D. PANC. Tinch mòlts companys, mòlts amichs;
menjo be, fumo bons puros,
sonch home de mòlts mils duros
y sabi com tots los richs.
BERNAT D. Pancrás, no negaré
que vosté sigui un gran sabi;
mes, sens' ferli cap agravi,
ben clar li demostraré,
que com la traidora sort
á mòlts ruchs dona dinés,
home mòlt rich veurá que 's
un burro carregat d' or.

¿Veu un marqués ó bè un duch
que ab tot y ser millonari
ès mòlt adust y ordinari,
com també orgullós y ruch?
Donchs, aquell, fins á la mort
será ab tota sa riquesa
y son títol de noblesa
un burro carregat d' or.
¿Veu un home qu' essent rich,
fa 'l pobre, va mal menjat,
y fins du un barret tronat
regalat per un amich?
Aquell, donchs, que tenint sort
va pitjor que un miserable,
n' ès, á mes de despreciable,
un burro carregat d' or.
¿Veu vosté un rich hisendat,
que tenint l' or á trompons,
en festas y diversions
may un céntim s' ha gastat
gosant sol ab son tresor?
Donchs, com mòlt avaro n' es,
nom mereix, com los demès,
de burro carregat d' or.
Y á mes, richs podrá trobar
que 's creuhen sé uns pous de ciencia,
que si ab tota ma conciencia
jo 'ls havía de jutjar,
diría ben alt y fort,
(Aquet final ben marcat.)
per mes que fossin mòlt curros,
que per mí, son tant sols burros;
mes burros ¡carregats d' or!
(Senyalant á D. Pancrás.)

D. Panc. Bè ¿qué vol dirme potser
que jo soch un burro? *(Mòl enfadat.)*

Bernat *(Rihent.)* ¡No!

D. Panc. Donchs sí li he dit ja qui sò,
perque he vingut li diré.
Jo tinch un fill mòlt com cal,

mòlt bon minyò y antipátich.

BERNAT ¿Cóm ha dit? *(Ab estranyesa.)*

D. PANC. *(No sabent que dir.)* Vull dir...

BERNAT ¿Simpátich?

D. PANC. ¡Ah! ¡Simpátich, sí!

BERNAT (¡Animal!)

D. PANC. Ell ès bo; fa caritats...

BERNAT ¿Vol dir?

D. PANC. Sí; ès mòlt fillidrópich.

BERNAT ¿Qué vol dir que 's filantrópich?

D. PANC. Sí, senyor.

BERNAT (¡Que disbarats!)

D. PANC. A mes ell tè un dot mòlt bo;
ès mòlt viu, no ès gens tanasi,
tè talent y casi casi...
¡s' esplica tant be com jo!
(Això mòlt marcat.)

BERNAT ¡Mosca! *(Fent petá 'ls dits.)*

D. PANC. Mes, com un babau,
no sossega nit, ni día,
perque casarse voldría
ab la filla de D. Pau.
Per això jo...

BERNAT Ab sentiment,
tinch de dirli net y clá
que haurá fet lo camí en vá.

D. PANC. ¿Qué diu ara? *(Plé d admiració.)*

BERNAT *(Resolut.)* Lo que sènt.

ESCENA III

Los mateixos y D. PAU.

D. PANC. (Jo 'l meu fí tinch de lograr.)
¿Vosté ès D. Pau?

D. PAU Sí, senyor.

D. PANC. Donchs venía un servidor

perque 'l mèu fill vol la ma
de la sèva Merceneta.

D. PAU Y digui: ¿Quí ès lo sèu fill?

D. PANC. Es en Maginet Conill.

D. PAU Ja 'l conech.

BERNAT (¿Aquell miqueta?)

D. PAU Torni mes tart que potsé
lo que desitja obtindrá.

D. PANC. ¿Puch tenir esperansa ja?

D. PAU Sí

BERNAT (¡Qué hi sentit!)

D. PANC. (*Ab goig.*) Tornaré (*Se 'n va.*)

ESCENA IV

Los mateixos menos D. PANCRÁS.

BERNAT ¡Vaja no me 'n se avení!
Pau, ¿qué has perdut la xaveta?
¿Tú darás la Merceneta
á n' aquell tanasi?

D. PAU Sí.

BERNAT Y ¿la noya hi vindrá bè?
Ella, ¿vols dir que 'l voldrá?

D. PAU La noya mòlt bè hi vindrá
y creu que de cert ho sè.

BERNAT Es dir ¿qu' ella deixa 'n Gil?

D. PAU Així ho diu: clá y catalá.

BERNAT ¡Vaja aixó no pot aná
ni 'n tramvía, ni 'n carril!

D. PAU Un capritxo del que tè
la noya aixó es solzament.

BERNAT Pero es capritxo dolent.

D. PAU Ja ho veig; pero re hi puch fe.

BERNAT Algo hi pots fer sí á tú 't plau.

D. PAU Bernat, jo 't parlo ab franquesa,
ab tot y ma gran riquesa
soch tant sols ¡un pobre esclau!

BERNAT ¡Tots esclaus som en lo mon!

D. PAU ¿Tots?
BERNAT Tots. (*Mòlt marcat.*)
D. PAU (*Rihent.*) ¡Sempre serás gat!
BERNAT Es cert, com me dich Bernat
qu' esclaus tots los homes son.
D. PAU ¡Vaja, no 'm convenserás!
Lo que 's aixó ¡no pot sé! (*Anantse 'n.*)
BERNAT ¿Dius que no 't convenseré?
(*Agafantlo per un bras.*)
Donchs escoltam y veurás.
L' home mòlt digne y honrat
que la mentida aborreix,
puig sa boca may menteix;
ès esclau de la vritat.
Aquell que 'n tota sa vida
la vritat no ha conegut,
puig menteix mòlt á menut;
ès esclau de la mentida.
L' home que fa la baixesa
de se un bobo de la gent,
per no trevallá un moment;
ès esclau de la peresa.
D' aquell que ab zel verdader
cumpleix sempre sa missió,
pot dirse ab molta rahó,
qu' ès esclau de 'l sèu deber.
Los que ab titols de noblesa
y tenint l' or á grapats
sempre temen ser robats;
son esclaus de la riquesa.
L' home aquell que s' imagina
que 'ls adelantos ó invents
pe 'l bè comú sòn dolents;
ès esclau de la rutina.
Aquell que 'n la societat,
èssent pobre fa 'l millonari;
n' ès tant sols un perdulari
esclau de la vanitat.
Aquell que d' una nació
si ocupa un lloch elevat

ho deu á una indignitat;
ès esclau de l' ambició.
L' ignorant que baladreja
per rebaixarne vilment
á 'l home de mes talent;
ès un esclau de l' enveja.
L' home de tant poch judici
que serne lliure pretent
seguint lo vici dolent;
ès sols un esclau de 'l vici.
Aquell que se li acomoda
vestir com la moda mana,
ab perill de patir gana;
ès un esclau de la moda.
L' home que ama ab tal ardor
que per sa esposa ó promesa
fins fa la mes gran ximplesa;
ès un esclau de 'l amor.
L' obrer que, sense cap ganancia,
deixa 'l trevall que dona vida
per la guerra malehida;
ès esclau de l' ignorancia.
Lo soldat que ab gran racansa
á voltas tè de lluytá
contra son pare ó germá
ès esclau de l' ordenansa.
Y 'l pobre que, ab gran tistesa,
veu que te de trevallar
sens poguerse alimentar;
¡ès esclau de la pobresa!
Ab aixó ben clar veus, Pau,
com ab mes ó menos pena,
tots portem una cadena:
la cadena ¡de 'l esclau!

D. Pau — Es vritat; vritat que brilla
com estrella en nit serena;
jo, Bernat, t' ho dich ab pena:
¡soch un esclau de ma filla!
Per' xo encara que 'm sab mal
que á n' en Gil dongui á 'l olvit,

com primerament t' he dit
no hi puch fer re, ho dich formal.

Bernat ¿Vols que jo li parli?

D. Pau Sí.
Ab aixó jo no m' hi oposo.

Bernat Donchs faré lo que 't proposo
y Pau, deixau tot per mí.
(*D. Pau se 'n va.*)

ESCENA V

Bernat *sol.*

La Tona parlava bè;
res encare que 's baboya
tot ho escudrinya y... la noya.
Mes tart ja li parlaré. (*Se 'n va.*)

ESCENA VI

Merceneta *y* Gil.

Gil Que Dèu te guard' Merceneta.

Merc. Dèu te guardi. (*Ab molta fredor.*)

Gil (*Ab carinyo.*) Quant mes te miro,
mes ta hermosura jo admiro.
y 't trobo mes bufoneta.

Merc. ¿De mí 't burlas? (*Enfadada.*)

Gil ¿Quín motiu
tens per ferme tal agravi?
¿Com pots duptar de 'l mèu llabi
si sempre vritat te diu?
May mes á mon cor lleal
vull que fassio tal ofensa,
perque insult que 'l llabi llensa
fa mes mal que un vil punyal.

MERC. Está bè. (*Ab indiferencia.*)
GIL ¿Pero qué tens?
Lo tèu posat no m' agrada.
¿Que potsé estás enfadada?
Digas; respónt. ¿Qué no 'm sènts?
MERC. N' estich y ab mòlta rahó.
GIL ¿Per qué?
MERC. Perque l' altre día
sabent que jo no ho volía...
per forsa 'm vas fè un petó.
GIL ¿Perque 't vaig fè un petó?
MERC. (*Ab energía.*) Sí.
GIL ¿Per un petó pots queixarte?
Mira, donchs, si vols venjarte
fesmen ara un altre á mí.
(*Acostantli la cara somrihent.*)
MERC. ¿Jo cometre tal excés?
(*Apartantse d' ell.*)
¿Jo venjarme com has dit?
Creume, Gil, per atrevit,
ab mí no hi pensis may mès.
GIL ¡Per un petó solzament
d' olvidarme tens valor,
quant un petó vol dir amor!
MERC. Per mí, vol dir atreviment.
GIL Lo que tú 'm vas jurá un día
recordat que has olvidat.
MERC. Si no m' haguessis faltat
jo 'l jurament cumpliría.
GIL Culpa sols á 'l foch ardent
de ma noble y gran passió.
¿Puch tenir esperansa?
(*Allargantli la ma.*)
MERC. (*Apartanse.*) No.
Ja he fet altre pensament.
GIL Mon cor tant enganyadora
no 't creya, ni tant coqueta;
mes desd' ara, Merceneta,
puch dir que 'ts una traidora.
(*Se 'n va.*)

ESCENA VII

MERCENETA *sola.*

¡Ah! Lo que 's jo no 'm temía
que tant atrevit sigués;
si á n' en Maginet volía
desde avuy ja 'l vull mòlt mes.

ESCENA VIII

MERCENETA *y* MAGINET.

MAGINET Merceneta, ¿puch entrar?
(*Ab mòlt temor.*)
MERC. Entri, entri, Maginet.
(*Aixecantse de la cadira.*)
MAGINET (¡Que 's aixerida!)
MERC. (*S' assenta.*) (¡Pobret!
¡Casi no gosa ha piular!)
Assentis, home.
(*Senyalantli una cadira.*)
MAGINET (*Ab mòlta timidés.*) Mòlt bè.
Ja que ho diu m' assentaré.
M' assento ab lo sèu permís.
(*Assentantse mòlt lluny d' ella.*)
(¡Dech estar roig com un vitxo!)
MERC. Acostis.
MAGINET ¿A 'l sèu costat?
(*Acostantshi un poch.*)
MERC. (Es mòlt tonto y aturat,
pero m' agrada; ¡ès un capritxo!)
MAGINET (¡D' alegre no se 'l que dí!)
¿Veu quin bastó?
(*Ensenyantli un magnífich bastó.*)
MERC. ¡Sí que 's maco!
(*Prenentli y contemplantlo.*)

MAGINET Me 'l va donar l' oncle Paco.
(*Prenentli.*)
¿Veu miri: ¡fins hi ha espasí!
(*Fent lo que indica.*)

MERC. ¿Qué pensa?

MAGINET Estaba pensant
que si en Gil ara vingués
y á 'l sèu costat me trobés
me mouría un soroll gran.

MERC. Y vosté ¿qué li faría
si ell cremat fins li pegués?

MAGINET ¡Oh caram! Si ell me toqués
jo potser... ¡m' hi tornaría!
Y ¿D. Pau?

MERC. Está ocupat.

MAGINET ¿Ja ho vol que 'm casi ab vosté?

MERC. Sí; no tingui por de re
ja que 'll may m' ha disgustat,
may m' ha renyat, ni re 'm nega.

MAGINET Ja tè una bona fortuna,
perque si jo 'n faig alguna...
lo mèu papá encara 'm pega.

MERC. ¿De veras?

MAGINET Sí; y fentme un mimo
després, per ma bona sort,
me diu:—Noy, si 't pego fort,
ès perque massa t' estimo.

MERC. ¡Si que 's massa estimació!
(*Aixecantse.*)

MAGINET ¿Qué se 'n va?

MERC. Vinch tot seguit.
(Vaig á mudarme 'l vestit
per ferli mes ilusió.) (*Se 'n va.*)

ESCENA IX

MAGINET *sol.*

Ara matèix ha marxat;
fa mitj minut qu' estich sol

y 'm sembla que 'l mèu consol
per sempre ja m' ha deixat. (*Pausa.*)

ESCENA X

MAGINET *y* BERNAT.

MAGINET Senyor Bernat ¿cóm ho passa?
BERNAT Per ara no gayre bè. (*Mòlt enfadat.*)
(Veyam si tréure 'l podré.)
MAGINET ¿Donchs qué tè?
BERNAT (*Passejantse y trepitjantlo.*)
¡No estich de guassa!
MAGINET ¡Ay! ¡ay! ¡ay!
(*Saltant ab la ma á 'l peu per l' escena.*)
BERNAT (¡Sembla un titella!)
Y aquí ¿qu' espera tot sol?
MAGINET Espero lo mèu consol,
lo mèu goig, la meva estrella.
BERNAT ¿Quí vol dir?
(*Fent lo desentés y pasejantse.*)
MAGINET Home vull dir...
¡Uy! (*Per una trepitjada que ha rebut.*)
BERNAT ¿Quí? ¿Quí?
MAGINET La Merceneta.
Ella, ès la meva rateta.
Ella, ès lo mèu ratolí.
BERNAT ¡Bè! (*Trepitjantlo.*)
MAGINET ¡Ay! (*Gemegant.*)
BERNAT (¡Sebas!) Donchs no cal
que l' esperi, si ès així.
MAGINET ¿Qué ho diu de veras? (*Sobressaltat.*)
BERNAT (*Ab estremada y fingida serietat.*) Sí, sí.
Li agafat mal de caixal
y un dolor de cap tant fort,
due s' hagut de ficá 'l llit.
MAGINET ¿De debó?
BERNAT (*Ab serietat.*) Tal com li he dit.
MAGINET ¡Pobre de mí si ella 's mor!
(*Casi plorant.*)

¿Que gemega?

BERNAT ¡Uy! fa pó!

MAGINET ¡Pobreta!

(*Plorant y aixugantse las llágrimas.*)

BERNAT ¡Que s' hi fará!

MAGINET Y ¿qué 's creu que morirá?

BERNAT Tant com morir potser no.

MAGINET ¿Pero está mòlt mala?

BERNAT (*Empenyentlo dissimuladament.*) Sí.

MAGINET ¡He vingut en ben mal hora! (*Plorant.*)
Me 'n vaig.

BERNAT (*Impacient.*) (¿Encara no ets fora?)

MAGINET Si ella 's mor, ¡pobre de mí!
(*Se 'n va plorant y aixugantse 'ls ulls.*)

ESCENA XI

BERNAT *y mes tart* MERCENETA *que surt ab un vestit mòlt rich y elegant.*

BERNAT M' he vist en un gran embull
per treure aquell sopa-morta,
mes, per fí, ha passat la porta.
¡La cosa ja está que bull!
(*Fregantse las mans contént.*)

MERC. ¿Qué ja ès fora en Maginet?
(*Mirant per tot.*)

BERNAT Sí, noya.

MERC. (*Enfadada.*) ¡Vaya una ideya!
¿Per qué vosté no li deya
que s' esperès un ratet?

BERNAT Jo ja li he dit; pero ¡ca! (*Fingint.*)
¿Esperarse? ¡Ni pensarhi!

MERC. ¡Miréuse l' estrafalari!
¡Aixó ès darme un xasco!
(*Mòlt enfadada.*)

BERNAT Es clá.

MERC. Y ¿qué ha dit quant ha marxat?

BERNAT Ja t' ho diré claramènt.

Ha sortit cremat dihènt
que tú l' has engallinat,
perque ben clá ha conegut
que deixantlo aquí tot sol
lo tractavas de mussol
y ell mussol may ho ha sigut.

MERC. ¿Tantas cosas ell ha dit?
Oncle Bernat, ¡me 'n faig creus!

BERNAT Ja pots pujarhi de peus.
¡Jo sentintlo m' hi escruxit!
(*Sempre fingint.*)

MERC. Miri: ab afany l' estimava;
mes li juro, oncle Bernat,
que per mí ¡ja está olvidat! (*Se 'n va.*)

ESCENA XII

BERNAT *y 'l poch rato* GIL.

BERNAT (Això ès lo que jo esperava.)

GIL Senyor Bernat, d' aquí un quart
jo 'm matarè, no hi ha mes.
(*Ab desesperació.*)

BERNAT Y ara, Gil, ¿això, com ès?
¡Home vaya un Dèu lo guard'!

GIL Que 'm mataré, dich formal,
ja que ho vol ma trista sort.

BERNAT Y ¿ab qué 't donarás la mort?

GIL ¿Ab qué diu? Ab un punyal;
mes com arma tant vil ès
jo ab punyal no 'm mataría,
si un altra cosa sabía
que una mort dolsa 'm dongués.

BERNAT Home, menja sens recel
forsa confits, confituras,
carmel-los, lleminaduras,
pega dolsa, sucre y mel.
Y aixís, sens que casi ho notis,
te donarás dolsa mort,

sens ferirte per re 'l cor.
y tot llepante 'ls bigotis.

GIL Veig que vol fer la brometa
y de mí vosté 's vol riure;
pero créguim: no puch viure
sens' viure ab la Merceneta.

BERNAT Que t' hi fet broma ès vritat;
pero ha sigut sens' malicia.

GIL ¿Ha vist mes gran injusticia?
¡Per un petó m' ha deixat!
(*Ab reserva.*)

BERNAT ¿Qué dius? Així ets mòlt culpable,
si tú vas fé un petó á n' ella.
(*Mòlt enfadat.*)

GIL Sí, per ma fatal estrella.
(*Abaixant lo cap.*)

BERNAT Noy, això no ès perdonable.
Y per cástich quedas pres.

GIL ¿Jo, pres? (*Mòlt sorprés.*)

BERNAT Interinament.
Obeiexme cegamènt.

GIL Pero...

BERNAT No 'm preguntis res.
La tèva presó ès aquí.
(*Obrint la porta d' un quarto.*)

GIL La presó no 'm desagrada.

BERNAT Ara, Gil, boca tancada
fins que jo 't fassi sortí.
(*Gil entra dins de 'l quarto y Bernat, desprès de tancar la porta, 's fica la clau á la butxaca.*)

ESCENA XIII

BERNAT *y* TONA *que vé de 'l punt que ha sortit, ab lo cistell ple de verdura.*

TONA (¡Ah! No hi ha dupte, no, no;
m' estima mòlt; ¡oh! sí! sí!)

¿Qué m' esperavas á mí?
Cuyta, digas, bon minyó.

BERNAT Es clar. (¡Ni me 'n recordava!)

TONA ¿No m' olvidas ni un moment?

BERNAT En tú penso sólzamènt
y per tú, fins sospirava.

TONA ¡Ay, Bernat mèu! Ara si
que crech que ab tú 'm casaré.

BERNAT Sí, Tona, pensas mòlt bè. (*Rihènt.*)

TONA (¡D' alegría 'm crech morí!)

BERNAT ¿De mí, donchs, ja no t' apartas?
¡Que 's estrany! (*Estrenyantho mòlt.*)

TONA (*Fent un gran sospir.*) ¡Ay, sí, Bernat!
Jo de tú había duptat.
pro m' hi fet tirar las cartas
per un senyor tartamut,
y que 's una gran vritat
que de mí tú estás prendat,
gastant vint rals he sabut.

BERNAT ¡Malamènt! (*Anantse 'u mòlt enfadat de 'l costat d' ella.*)

TONA (*Plorant.*) ¿De mí t' apartas?

BERNAT ¡Ves, Tona, ja 't pots desar! (*Cridant.*)
¡Jo ab cap dona 'm vull casar
que 's fassi tirar las cartas!

TONA Donchs, ¿ja no 'm vols per mullé?

BERNAT ¡Ves á 'l dimoni!
(*Cridant y trayénsela de 'l devant.*)

TONA (*Plorant de rabia.*) ¡Mussol!
¡Bah! Mira: quant Dèu no ho vol,
ès senyal que no 'm convé.
(*Aquets dos últims versos, cambiant de to y anantse 'n.*)

ESCENA XIV

BERNAT *y á 'l poch rato* MERCENETA.

BERNAT Veyam si ab una mentida

ben grossa, arreglo 'l mèu plan.
¡Hola! ¿La noya?... ¡Endevant!
¡Ah! ¿Qué no ho saps, aixerida?
Fa poch que un noy ha vingut
y una carta m' ha donat.

MERC. ¿De 'n Gil potsè? (*Ab interés.*)

BERNAT (*Fingint dir la vritat.*) Endevinat.
Y per la carta he sabut,
y de tot cor ho he sentit,
la gran falta que 'll ha fet;
pero hi quedat satisfet
sabent qu' está arrepentit.

MERC. ¡Jo que ho duya tant callat!

BERNAT Donchs ja ho veus; jo ja ho se tot;
no m' ha escapat ni un sol mot;
mes, veurás lo que ha passat.
La carta á 'l balcó he llegit;
distret estava y... ¡ususut!
una ventada ha vingut
y la carta m' ha fugit.

MERC. ¿Veu? Aixó ja 'm posa trista.

BERNAT La carta ab lo vent volava,
y quant jo á buscarla anava
ja la perdía de vista.

MERC. ¿Y la carta m' anomena?

BERNAT ¡Vaya! S' hi troba 'l tèu nom.

MERC. Ara 'l fet sabrá tothom
y aixó 'm dòna molta pena.

BERNAT Sí, noya; ara algú pe 'l vènt
de sabé tindrá ocasió
que 'll á tú 't va fè un petó,
y no casanthi, la gènt...

MERC. ¡Oncle, calli! ¡Per favor!
Tè rahó; jo anava errada;
soch honrada y vull se honrada.
Primer que tot ès l' honor.

BERNAT ¡Ah! ¿Ja 'l vols?

MERC. ¡Ay! Sí, senyó.
Será 'n Gil y ningú mes.

BERNAT Y ¿si ara jo 't diguès

que per tú ès á la presó?
MERC. Ell, ¿tencat está per mí?
BERNAT Ell, per tú tancat se troba.
MERC. Per créurho vull una proba.
BERNAT La proba, la tens aquí.
(Bernat obra la porta de 'l cuarto y á 'l moment surt Gil.)

ESCENA XV

Los mateixos y GIL.

MERC. ¡Oy! *(Sourihent.)*
BERNAT ¿Veus?
MERC. ¡Ay! ¡No m' ho pensava!
GIL ¡He tornat de mort á vida!
MERC. Pero ¡vaya una sortida!
¡Com hi ha mon no l' esperava!

ESCENA XVI

Los mateixos, D. PANCRÁS *y* MAGINET.

MAGINET (¿Tornem quant en Gil no hi sigui?)
D. PANC. (Tú, no diguis rés, ximplet.)
GIL (¿Don Pancrás y en Maginet?)
BERNAT (No parleu fins que jo ho digui.)
D. PANC. ¿Qué hi ès don Pau? *(A Bernat.)*
BERNAT Sí, senyó;
mes com se per lo que vè,
si vol jo li esplicaré...
D. PANC. De cap manera; ¡això no! *(Cridant.)*
A vosté res li vull dir. *(Ab despreci.)*
Ab don Pau sols vull parlar.
BERNAT Donchs no l' aniré avisar
ja que vosté parla així. *(Cridant fort.)*
D. PANC. Jo soch un senyor com cal;
mes quant veig que 'm fan un tort

soch capás ¡de fe una mort!
(*Cridant ab exaltació.*)

BERNAT Donchs ¡vosté 's un criminal!
(*Cridant també ab exaltació.*)

D. PANC. ¡No sè quin sant me detè!
(*Amanassantlo ab lo bastó.*)

BERNAT ¡Don Pancrás!
(*Amanassantlo ab una cadira.*)

D. PANC. ¡Senyor Bernat!
(*Aixecant mes lo bastó y agafantli la cadira.*)

GIL ¡No fassin un disbarat!
(*Posantse entre-mitj de 'ls dos.*)

MERC. Ja vè 'l papá.
(*Mirant á 'l lloch que uè D. Pau.*)

MAGINET Sí; ja vè.

ESCENA XVII

Los mateixos y D. PAU *que surt enfadat.*

D. PAU ¿Qué 's aixó?

D. PANC. Don Pau, dispensi.
(*Jentli una etxagerada cortesía.*)
Vosté ja sab per qué vinch.

D. PAU Sí, per cert, present ho tinch.

GIL (¡D' aixó no sè 'l que me 'n pensi!)
(*A Bernat.*)

BERNAT (Que callessis jo t' hi dit.)

D. PAU ¿Vols en Maginet ó no? (*A Merceneta.*)

BERNAT Digas, noya.

MERC. (*Ab energía.*) No, senyó.

MAGINET (¡Traidorota!) (*Plorant.*)

D. PANC. (¡M' ha partit!)

D. PAU Lo que 'm creya no ès possible.

D. PANC. ¡Vosté esperansa m' ha dat. (*Cridant.*)

D. PAU Res; jo, anava equivocat;
fillet, no soch infalible.

D. PANC. Pensi que á mí l' or me sobra

y que 'l meu fill rich será.

D. PAU Donchs ma filla 's casará
essènt mòlt rica, ab un pobre,
si tal ès sa voluntat.

D. PANC. Sí; veig que tè l' humorada
sa filla de se estimada
d' un jove qu' está endeutat.
(*Ab despreci.*)

D. PAU ¿Endeutat? (*Admiració general.*)

GIL (*Ab entonació dramática.*) De bona lley.
(*A D. Pau, Merceneta y Bernat que forman grupo prop de 'll.*)
Vint duros ell me va dar
que 'm faltavan per no anar
á n' al servici de 'l rey.
Que 'ls hi tornés quant volgués
me va dir quant me 'ls deixava
y quinze jo n' hi tornava
ab afany á 'l cap d' un mes.
—Deixa la Mercé—'m va dir,—
y entórnate 'n los dinès
—Això no m' ho digui mes,
vaig dirli,—¡primer morir!—
Y ara puch dir que ja acabo
de tení 'ls dinés restants,
que 'ls hi entregaré á las mans
sense faltarhi ni un xavo.
Y 's veurá allavors que 'n Gil
'sènt pobre com ès tè honra,
y que 'l rich que aquí 'm deshonra
no ès honrat, ¡perque 's un vil!

D. PAU La pobresa no ès vilesa;
sí, Gil, ès una vritat;
mes pensa qu' essènt honrat
ja tens la millor riquesa.
Y vosté que s' ha alabat,
(*A D. Pancrás.*)
aquí, de ser rich de sobras,
ès mes pobre que 'ls mes pobres
que demanan caritat.

Y com que 'n vritat, jo penso
que á mí no 'm treurán d' apuros,
tingui, donchs, tingui; cinch duros:
¡per un capritxo jo 'ls llenso!
(Trayentse 'ls cinch duros de la butxaca de l' ermilla y llentsantlos á 'ls peus de D. Pancrás. Aquest y 'l sèu fill los cullen ab afany y á 'l cullir l' últim, en Maginet diu:)

MAGINET Tingui, papá.

D. PANC. (*Ficantse 'ls á la butxaca.*)
Ab lo tèu dot
podrás trobá una marquesa
y si vols ¡una primpcesa!
(Cridant y anantse 'n.)

BERNAT Sí, una primpcesa de 'l Clot.
(Cridant també darrera d' ells.)

ESCENA ULTIMA

Los mateixos menos D. PANCRÁS *y* MAGINET.

GIL Vosté obrar dignament sab; (*A Bernat.*)
lo que ha fet per mí agrahiexo,
y ab vosté jo avuy cumpleixo
dihéntli que tè un gran cap.

BERNAT Sí, noy; ja 'm va dir la Tona,
tot celebrant certa festa,
que jo tenía una testa
mòlt mes grosa que una trona. (*Rihènt.*)

D. PAU Caseuvos y ben units (*A 'ls dos joves.*)
visqueu sempre ab alegría.

MERC. (*Adelantantse uns cuants passos y dirigintse á 'l públich.*)
Si tornan un altre día,
ja 'ls podré donar confits.

FI

CORRECCIONS

Plana 4, ratllas 15 y 16.

Diu: ¡Ay, Tona, que n' est de Tona!
¡Ets ben Tona tan mateix!

Ha de dir: ¡Ay, Tona, que n' ets de Tana!
¡Ets ben Tana tan mateix!

Plana 6, ratlla 15, diu *una:* ha de dir *ma.*

Plana 10, ratlla 36, diu *essent:* ha de dir *'seut.*

Plana 12, ratlla 18, diu *guardi:* ha de dir *guard.*

Plana 12, ratlla 28, diu *fassi:* ha de dir *fassis.*

Plana 14, antes de la ratlla 16 hi falta:

«No s' estigui dret aixís.»

Plana 14, ratlla 27, diu *pero:* ha de dir *pro.*

Plana 16, ratlla 33, diu *due:* ha de dir *que.*